

36 592 Defensienota 2024 - Sterk, slim en samen

Nr. 45 Brief van de staatssecretaris van Defensie

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 september 2025

In eerdere brieven aan uw Kamer, waaronder 'Onze mensen, onze toekomst; meer, beter en sneller' (Kamerstuk 33763 nr. 161, 24 maart 2025) en 'Enquête dienmodel Defensie' (Kamerstuk 36592 nr. 2, 3 oktober 2024), heb ik uw Kamer geïnformeerd over de plannen om een Defensie- enquête in te voeren die moet bijdragen aan het vergroten van de totale instroom bij Defensie. In deze brief breng ik u op de hoogte van de stand van zaken en zet ik uiteen welke vervolgstappen Defensie voornemens is te zetten. Daarbij doe ik de toezegging gestand om voor de begrotingsbehandeling Defensie de Kamer te informeren over welke stappen in wetgeving nodig zijn om het dienmodel/de enquête een meer verplichtend karakter te geven (TZ202506-070).

Defensie-enquête van start

Eerder stuurde ik uw Kamer mijn brief over de plannen om een enquête in te zetten om de instroom te verhogen. Deze enquête wordt een instrument dat beoogt het dienmodel en daarmee de schaalbare krijgsmacht als geheel te ondersteunen. Uiteindelijk is het de bedoeling dat de enquête zich gaat richten op een bredere doelgroep van jongeren, in de leeftijd van 17-27 jaar. In het najaar beginnen we met het aanschrijven van alle 17-jarigen; dat betreft zo'n 200.000 jongeren.

Defensie heeft op dit moment nog geen wettelijke grondslag om de volledige doelgroep aan te mogen schrijven. Vooruitlopend op het verkrijgen van deze wettelijke grondslag heeft Defensie van de Rijksdienst voor Identiteitsgegevens (RvIG) toestemming gekregen om een QR-code die verwijst naar een vrijwillige enquête (met een korte informatieve toelichting) aan de reeds bestaande Dienstplichtbrief toe te voegen. Op deze manier kunnen we al dit jaar alle 17-jarigen bereiken. Deze brieven zullen in verschillende batches vanaf september worden verstuurd. Jongeren die dit jaar 17 worden, ontvangen de Dienstplichtbrief, zoals eerder ook al is aangekondigd, daarmee voor de tweede keer waarbij dus nu een QR-code is toegevoegd die verwijst naar de Defensie-enquête.

Ik wil benadrukken dat het invullen van de enquête volledig op vrijwillige basis is. Jongeren kunnen ervoor kiezen om de enquête niet in te vullen; dat heeft geen gevolgen. Daarbij wil ik onderstrepen dat als iemand er nu vrijwillig voor kiest om de enquête in te vullen, hij of zij niet later alsnog verplicht kan worden opgeroepen op basis van de ingevulde informatie. Mocht de opkomstplicht ooit weer worden ingesteld dan kunnen alle dienstplichtigen worden opgeroepen en maakt het geen verschil of iemand wel of niet de enquête heeft ingevuld. Defensie

zal dit in haar communicatie over de Defensie enquête meenemen zodat hierover geen misverstand kan ontstaan.

Verdere uitwerking Dienmodel

In de Kamerbrief 'Onze mensen, onze toekomst', heb ik de groeiambities voor Defensie uiteen gezet. Defensie kiest bij het bouwen aan een inzetbare en schaalbare krijgsmacht voor een aanpak die grootschaliger en ingrijpender is dan tot dusverre en die in een hoger tempo wordt gerealiseerd. De schaalbare krijgsmacht moet uiterlijk in 2030 en waar mogelijk sneller zijn gevuld. Daarbij zal het aanvankelijk gaan om ongeveer 100.000 mensen, bestaande uit beroepsmilitairen, reservisten (veelal in deeltijd) en burgerpersoneel. Een verdere opschaling van het personele bestand is noodzakelijk in geval van een crisis- of oorlogssituatie of in de aanloop daarnaartoe.

Op dit moment zien we dat de animo om als militair te dienen is toegenomen. Daarnaast is de uitstroom sterk afgenomen. Dat geeft ons het vertrouwen dat we de krijgsmacht met een vrijwillig model van voldoende personeel kunnen voorzien. In genoemde Kamerbrief heb ik uw Kamer geïnformeerd over de aanvullende maatregelen die Defensie neemt om versneld te veranderen en te groeien naar een voortdurend inzetgerede en schaalbare krijgsmacht. We monitoren de instroom nauwkeurig en sturen binnen de wettelijke kaders en met het bestaande (HR-)instrumentarium bij waar en wanneer nodig.

We moeten ons echter op verschillende scenario's voorbereiden. Zo kan het bijvoorbeeld zo zijn dat de verwachte groei achterblijft bij de prognoses, of dat de veiligheidssituatie verder verslechtert en Defensie sneller moet groeien dan nu voorzien. Om die reden heeft Defensie een dienmodel ontwikkeld dat kan meebewegen met de dreiging. Dat betekent in staat zijn om (snel) op te schalen in aanloop naar een conflictsituatie, en weer kunnen afschalen in een periode na een conflict.

De enquête is het instrument dat kan worden ingezet om de beoogde groei te versnellen en om dus sneller op te kunnen schalen. De enquête maakt het voor Defensie mogelijk om een dienmodel te bouwen met een (gradueel) meer verplichtend karakter tussen vreedstijd en oorlogstijd. Zo heb ik u eerder geïnformeerd dat daarbij oplopend aan de volgende gradueel verplichte treden op de escalatieladder valt te denken:

- ☐ de enquête vrijwillig invullen en vrijwillig reageren op een uitnodiging tot gesprek;
- ☐ de enquête verplicht invullen en vrijwillig reageren op een uitnodiging tot gesprek;
- ☐ de enquête verplicht invullen en verplicht reageren op een uitnodiging tot gesprek;
- ☐ de enquête verplicht invullen, een verplicht gesprek en verplichte deelname aan selectie en keuring, opkomst vrijwillig.

Zoals hierboven toegelicht beginnen we in september met de eerste stap op de ladder; de invoering van een vrijwillige enquête. Een laatste stap zou de herinvoering van de opkomstplicht zijn, maar zoals eerder aangegeven ben ik ervan overtuigd dat er effectievere en meer gerichte manieren zijn om de personele gereedheid te verhogen. Ik ben er namelijk van overtuigd dat als mensen er bewust en vrijwillig voor kiezen om te dienen dat leidt tot een moreel sterkere krijgsmacht.

Wel moeten wij onze verantwoordelijkheid nemen en daarom acht ik het noodzakelijk om ons voor te bereiden op de hierboven genoemde scenario's, zodat Defensie een aanvullend instrumentarium in handen krijgt om de groei van het personeelsbestand te kunnen versnellen. We kunnen dan stap voor stap kleine verplichtingen invoeren met het doel het systeem zo lang mogelijk zo vrijwillig mogelijk te houden. Uiteraard zal het besluit om op te schalen op de hiervoor genoemde escalatieladder van het dienmodel altijd een kabinetsbesluit zijn.

Vervolgstappen

Om het mogelijk te maken om op te kunnen schalen op de escalatieladder, is het noodzakelijk dat we hiervoor beschikken over de juiste wettelijke grondslagen. Via de Wet op de Defensiegereedheid werkt Defensie aan het creëren van een wettelijke grondslag om alle jongeren van 17 - 27 een brief te mogen sturen met een vrijwillige enquête. Daarnaast zal het via een aanpassing van de Kaderwet Dienstplicht mogelijk worden gemaakt om de enquête te kunnen verplichten.

Wet op de Defensie gereedheid

Defensie werkt aan de wet op de Defensiegereedheid; dit wetsvoorstel voorziet in het wegnemen van knelpunten voor de verhoogde gereedstelling van de krijgsmacht. Uiteraard is het voor de gereedheid van belang dat de personele capaciteit zo snel mogelijk op sterkte komt en blijft. Met dit doel voor ogen is in het wetsvoorstel een grondslag opgenomen voor het uitvoeren van een enquête onder jongeren van 17 tot en met 27 jaar om hun belangstelling voor vrijwillige indiensttreding bij Defensie te peilen. Zodra het voorstel is aangenomen door beide Kamers, geeft deze wet Defensie de mogelijkheid om de hele doelgroep van 17-27 jarigen de Defensie-enquête te sturen met een aparte brief die is los gekoppeld van de Dienstplichtbrief.

Aanpassing kaderwet Dienstplicht

Om bovengenoemde gradueel verplichtende treden van het dienmodel te voorzien van een wettelijke grondslag, moet de kaderwet Dienstplicht worden uitgebreid met deze mogelijkheden. Defensie gaat dit wetswijzigingstraject in gang zetten. We starten op korte termijn met het in kaart brengen van de verschillende hiervoor benodigde stappen. Daarna wordt het wetgevingstraject gestart. De verwachte duur van het volledige wetgevingstraject (van conceptfase tot inwerkingtreding) bedraagt naar inschatting tussen de 12 tot 18 maanden.

Overige vervolgstappen

Wanneer het invullen van de enquête wordt verplicht, kan Defensie uiteindelijk beschikken over een volledig beeld van de doelgroep van 17 – 27 jarigen. Op basis van die informatie kunnen mensen selectief en gericht worden benaderd om op te komen voor een gesprek. De Defensie-enquête verandert dan van een instrument met een wervend karakter naar een selecterend instrument. Als Defensie bijvoorbeeld een tekort heeft aan cyberspecialisten, dan moet het mogelijk zijn om uit de ‘kaartenbak’ met ingevulde enquêtes gericht cyberspecialisten op te roepen voor een gesprek. Defensie gaat, naast bovengenoemde juridische aanpassingen, uitwerken wat er verder nodig is om dit mogelijk te maken. Daarbij gaat het onder andere om inhoudelijke aanpassingen van de vragen in de enquête als aanpassingen in de infrastructuur. Het uitbreiden van de enquêtevragen stelt ook zwaardere vereisten aan gegevensopslag.

Tot slot

Ik zal uw Kamer via de Stand van de Defensie informeren over de resultaten van de Defensie-enquête. Ook zal ik uw Kamer op de hoogte houden van de voortgang van de vervolgstappen die worden gezet.

De staatssecretaris van Defensie,
G.P. Tuinman